

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Fabrikalardan
makine sesinden önce
İşçinin Sesi gelecek!

Türkiye Komünist Partisi
işçinin partisi!
Yıl:13, Sayı:337, 16 Eylül 1987

Bundan bir süre önce, Türkiye’de yayınlanan haftalık Yeni Gündem dergisi, gazetemizin kurucusu ve editörü R.Yürükoğlu yoldaşımızla bir röportaj yapmak istediğini ilettili. Bu isteği kabul eden yoldaşımız, Yeni Gündem’in Türkiye ve dünya sorunlarına ilişkin 9 sorusunu yanıtladı. Ancak, aradan iki aya yakın zaman geçmesine karşın röportaj Yeni Gündem’de yayınlanmadı. Liberallerin gazetecilik anlayışının sığığını sergileyen bu tutum karşısında, Yeni Gündem röportajının tümünü bu sayımızda yayınlıyoruz.

TKP BİZİZ

SORU 1

12 Eylül darbesinden önce TKP’nin uyguladığı politikayı kabul etmediğinizden dolayı, TKP tarihindeki en büyük ayrılmayı gerçekleştirdiniz. Benimsemediğiniz ana hatlar neydi? Aradan geçen süre bunları haklı çıkardı mı?

Öncelikle soruda birkaç düzeltme yapmama izin verin.

“Politikayı kabul etmemek” sözü biraz disiplinsiz, keyfi bir anlam taşıyor. Oysa komünistler için parti disiplini can alıcı önem taşır. Sorun uygulanan siyasetin kabul edilip edilmemesi değil, doğru olup olmasındadır. Yine de parti işleyişini ve disiplini de bozan, yanlış siyaseti uygulamakta ısrar eden merkezdi.

Bir de soruda “ayrılma” deniyor. Biz TKP’den ayrılmadık. İster olayların somut gelişimi, ister tarih açısından, bu böyledir. Biz, her türlü parti içi kanalı deneyip bu kanalları işletemedikten sonra, işçi sınıfı önünde yoldaşça açık tartışma isterken, onlar “attık” dediler. Tarihsel açıdan ise hem ayrılmadık, hem atamadılar. Bugün komünist olan biziz. TKP biziz. Onlar komünist değillerdir. İşçi sınıfına hoş görünmek için partinin adını kullanıyorlar. Bunu da işçiden aldıkları güçle değil, açıkçası, sağa savrulmuş dünya komünist hareketinden, Sovyetler’den aldıkları destekle yapabiliyorlar. Bunun için onlara resimler diyoruz. Bu çerçevede şimdi yanıtta geçebiliriz. *İşçinin Sesi*’yle çıkan ayrılık gerçekten TKP tarihin-

deki en büyük ayrılıktır. Ancak bizce önemi burada değil, öteki ayrılıklardan farklı olmasındadır. Bu ayrılık, tümüyle ideolojik ve siyasal farklılıklara dayanmış ve reddettiği görüşlerin yerine yenisini koyabilmiştir. TKP içindeki hesaplaşmayı, önceden bir fraksiyon olarak örgütlenmeden, sık rastlanan moralsizliklere düşme-

Biz TKP’den ayrılmadık. İster olayların somut gelişimi, ister tarih açısından, bu böyledir. Biz, her türlü parti içi kanalı deneyip bu kanalları işletemedikten sonra, işçi sınıfı önünde yoldaşça açık tartışma isterken, onlar “attık” dediler. Tarihsel açıdan ise hem ayrılmadık, hem atamadılar. Bugün komünist olan biziz. TKP biziz. Onlar komünist değillerdir. İşçi sınıfına hoş görünmek için partinin adını kullanıyorlar.

den başlatmış ve yürütmüştür.

Ülkede yaşanan devrimci durum 1970’lerin sonlarında ideolojik-siyasal ayrılıkları belirginleştirdi. Parti merkezi parti kararlarını çiğneyerek rota değiştirdi. Bizim yaptığımız doğruları savunmak oldu. Ama doğrudan kurtulmak, yanıfta dolu dizgin “ilerleyebilmek” için öyle telaş içindeydiler ki, “attık” deyip çıktılar. Bunun üzerine devrimci komünistler *İşçinin Sesi* çevresinde toplandı. 1980 yılında I.Konferans, 1981 yılında II.Konferans toplandı. II.Konferans, 1932’den beri yapılmayan 5. Kongre’yi toplama kararı aldı. Buna da ses çıkmadığı gibi, bu arada bir de uydurma Kongre topladılar. Bize ayrı bir parti olarak örgütlenmekten başka yol kalmadı. 1985 yılında toplanan kongremize hem 5., hem de parantez içinde (1.) Kongre dememizin anlamı buradadır. Bugün iki ayrı parti vardır.

12 Eylül öncesi ayrılık, yaşanan devrimci durum, ülkede kapitalizmin gelişmişlik düzeyi, devrimin karakteri, nasıl bir parti, Sovyetler Birliği’ne karşı tutum gibi ana başlıklar altında toplanıyordu.

TKP’de bir kesim, 1977’de bile hâlâ Türkiye ekonomisine işbirlikçi burjuvazi ve büyük toprak sahipleri egemendir diyordu. *İşçinin Sesi* ise, ülke ekonomisine tekellerin egemen olduğunu, finans-kapitalin oluştuğunu söylüyordu.

Oportünist yönetim, kapitalizmi geliştirme hedefiyle burjuva demokratik devrimini savunuyordu. Dolayısıyla Türkiye’de ulusal burjuvazinin olduğunu düşünüyor ve CHP’yi onun siyasal temsilcisi ve işçi sınıfının vazgeçilmez bağlaştığı görüyordu. Giderek yükselen devrimci durum, devrimci görevleri TKP’nin önüne

dayayınca, oportünist yönetim burjuva demokratik devrimden de vazgeçti. Devrimci taktiklere ve örgütlenmelere hepten karşı çıktı. Bunların yerine legal sınırlar içinde pasifist eylemleri savundu. CHP ile birlikte işçi sınıfının devrimci savaşımını kırdılar, enerjisini tükettiler. *İşçinin Sesi* ise, Türkiye’nin önünde sosya-

İşçinin Sesi’yle çıkan ayrılık gerçekten TKP tarihindeki en büyük ayrılıktır. Ancak bizce önemi burada değil, öteki ayrılıklardan farklı olmasındadır. Bu ayrılık, tümüyle ideolojik ve siyasal farklılıklara dayanmış ve reddettiği görüşlerin yerine yenisini koyabilmiştir. TKP içindeki hesaplaşmayı, önceden bir fraksiyon olarak örgütlenmeden, sık rastlanan moralsizliklere düşmeden başlatmış ve yürütmüştür.

lizme açılacak ileri demokratik devrimin durduğunu, bunun kapitalizmi geliştirme hedefi taşımadığını, Türkiye'de burjuvazinin hiçbir kesiminin demokrat, anti-emperyalist ve dolayısıyla işçi sınıfının bağlaştığı olmadığını söylüyordu.

TKP merkezi, faşizm yıllarında da rejimin faşistliğini kabul etmedi, hatta cuntanın "ilerici kanadını" desteklemeye bile kalktı. Yani faşizme dolaylı destek vermiş oldu. Darbeden üç yıl sonra rejime faşizm dediler. Bunu da, tam faşizm çözülürken, halkta biriken öfkenin etkisiyle hareketlenmiş burjuva muhalefete işbirliği için dediler. Rejime hâlâ faşist! demektedirler ve Demirel'e Ecevit'e vb. övgüler düzmektedirler. Böylece resmi TKP, "ulusal" burjuvazi ile işbirliğinden tekelci burjuvazinin temsilçisi Demirel'le işbirliğine yükseldi.

Ülkede faşizm çoktan çözüldü, yerine yığınlar açısından demokrasi anlamı taşımayan güdük bir burjuva

demokrasisi kuruldu. Biz yine ileri demokratik halk devrimini savunuyoruz. Resmi TKP ise geçirdiği evrimle sosyal demokratlaştı ve bugün burjuva reformları savunuyor.

1980 öncesinde bir ayrılık noktası da nasıl bir parti konusu idi. Partiye ilişkin olarak *İşçinin Sesi* demokratik merkezîyetçiliği, tartışma-eylemde birlik ilkesini savundu. Onlar kah bürokratik merkezîyetçilik, kah fraksiyonculuk yaptılar, sürekli tasfiyeciliğin uygulayıcısı oldular. Hâlâ da aynı tutum içindedirler.

İşçinin Sesi'nin resmi TKP yönetiminden temel bir farkı da Sovyetler Birliği'ne ve komünist partilerine karşı tutumuydu. *İşçinin Sesi*, dünya devrimi açısından Sovyetler Birliği'nin yanlışlarını eleştirmenin doğruluğunu savundu. Bugün SBKP yönetimi, yerine neler koyduğu bir yana, bizim dün eleştirdiğimiz yanlışları eleştiriyor. Bu *İşçinin Sesi*'nin bu konuda da doğru tutum aldığını kanıtıyor.

TKP-*İşçinin Sesi* 1980 öncesinde savunduğu ideolojik-siyasal konularını bugün de derinleştirerek savunuyor.

SORU 2

12 Eylül'den bu yana gelişen olayları ve son zamanlarda Türkiye'deki protesto hareketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12 Eylül 1980'de ülkemize faşizm, en başta devrimci durumu bastırmak, devrimi önlemek için geldi. Bunun yanı sıra, devrimci durumu yaratan sorunları çözmek, emperyalistleşmek ve Türkiye'de devlet tekelci kapitalizminin vardığı aşamanın gerektirdiği merkezîleşmeyi devlette, toplumsal yaşamda ve ekonomide sağlamak gibi daha uzun erimli (ve daha çözümsüz) amaçlar da taşıyordu.

Cunta, acil geliş amacını gerçekleştirdi, devrimci durumu bastırdı ama yapısal ekonomik bunalımı, devrimci durumun temelini ortadan kaldıramadı. Devlet tekelci kapitalizminin istediği ekonomik ve siyasal merkezîleşme doğrultusunda önemli adımlar attı ama emperyalistleşme ve dışa açılmada dişe dokunur adım atamadı.

Faşizmin uzunca bir süre kalıcı olabilmesi için zorunlu olan yığın desteğini cunta kazanamadı. Tam tersine halkta yoğun öfke birikmeye başladı. Öte yandan çıplak diktatörlük yerine güdük de olsa belli demokratik işleyişler isteyen Avrupa burjuvazisi karşısında sıkışmaya başladı. Ordunun iç disiplini koruyabilmesi için siyasal yaşamdan çekilme zorunluluğu da dayatıyordu. En başta halkta biriken öfke olmak üzere, tüm bu ve benzer nedenlerle faşizm çözüldü.

Son yıllara bir yanda grevlerle, genişleyen öğrenci hareketleriyle, bir yanda türban olaylarıyla, Türk-İslam Sentezi gibi gerici burjuva almaşıklarıyla girdik.

İşçi sınıfımız son 20 yılda büyük bir deneyim biriktirdi. 12 Eylül'ün ardından, yaşadığı geçmiş deneyimlerin ve yaşamakta olduğu ekonomik-siyasal şiddetin değerlendirmesini yaptı, güç topladı. Şöyle bir bakarsanız, son 20 yılda burjuvazinin her türlü kolu kanadı iktidara geldi. Burjuvazinin hiçbir çeşidinden hayır çıkmayacağını işçi sınıfımız somut pratikten çok güzel anladı.

Sessiz öfkesiyle faşizmin çözülüşünde önemli rol oynayan işçi sınıfımız, faşizmin çözülüşünden sonra da, ortamı sürekli ileri zorlayarak artan ölçüde grevlere çıkmaya başladı. Kimileri işçi sınıfının "depolitize" olduğunu, yeterince aktif olmadığını söylüyorlar. Örneğin *Alınteri* adlı dergide, işçi hareketinin baskı döneminden henüz çıkmadığı, işçi sınıfı dışında gelişecek hareketliliğin sendikal hareketi de canlandıracağı vb. söyleniyor. Bunlar gerçekleri başaşağı görmektedir.

İşçi sınıfımız bunu söyleyenlerden çok daha politize ve ileridedir. Artık ancak örgütlü bir birlik içinde savaşım yürütüldüğünde kazanacağını çok iyi biliyor. Bu yüzden de, 12 Eylül sonrasında, Türk-İş'i faşistleştirme çabalarını boşa çıkardığı gibi burjuvazinin silahını tersine döndürdü. Türk-İş'e sahip çıktı. Sendikal birlik,

militan eylem, sınıf dayanışması ve sendikal demokrasi istemlerini inatla ve bunların birbirine karşı kullanılmasına izin vermeden öne sürüyor. Ve nitekim Türk-İş, değil bundan 10 yıl öncesinin, 3-4 yıl öncesinin Türk-İş'inden bile farklıdır.

İşçi sınıfımız, DİSK'e ve DİSK yöneticilerine yapılan haksızlıkların hesabını soracak, DİSK'in açılma hakkını alacak, ama inancımız odur ki, bunu DİSK'i örgütsel olarak canlandırma yönünde kullanmayacak ve kullanılmayacaktır. DİSK devrimci bir deneyim, bir gelenek olarak zaten yaşamaktadır. Bugün militan sendikal birliği ve sendikal demokrasiyi Türk-İş'te sağlamak için tarihsel bir fırsat vardır. İşçi sınıfımız bunu görüyor. Sınıfın dışından önüne sürülen bin türlü bölücü girişime rağmen inanıyoruz ki bu fırsatı kaçırmayacaktır.

Türkiye'de ekonomik-toplumsal bunalım derinleşiyor. Burjuvazi 12 Eylül'den bu yana ne "başarı" sağladıysa işçinin emekçinin ekmeği pahasına sağladı. Ama artık bunun faturası burjuvazinin önüne geldi. Ekonomik-toplumsal bunalım giderek siyasal bunalıma dönüşme işaretleri veriyor. Bu sefer, çok daha derinden bir devrimci dalga geliyor, dev işçi alternatifi yükseliyor.

SORU 3

TKP'nin legal olması, Türkiye'de zaman zaman tartışıldı. Bu tartışma AET'ye tam üyelik başvurusu ile yeniden gündeme geldi. Sizce TKP'nin legal olmasının şartları nelerdir? AET'ye tam üyelik komünist partilerin varlığı için bir garanti olabilir mi?

Başta şunu belirtelim ki resmi TKP'nin legal olması konusu, yalnızca AET'ye tam üyelik başvurusu ile gündeme gelmedi. Ülkenin sarp ekonomik-toplumsal gerçekleri karşısında burjuvazinin işçi sınıfını "komünist" kılıfı altında gemleyecek bir partiye zaten gereksinimi vardı.

Komünist partisinin legal olmasının koşullarına gelince, önce genel olarak komünist partisinin legal olmasının koşullarına, sonra resmi TKP'nin durumuna bakalım.

Burjuvazinin sağlayabileceği demokratikliğin sınırları ekonomik gelişmişlikle ve asıl olarak sınıf çelişkilerinin keskinliğiyle bağlıdır. Sınıf çelişkilerinin keskin olduğu ülkede burjuvazi, programından ödün vermemiş komünist partisine geçici manevralar dışında izin veremez.

Türkiye burjuvazisi özellikle 1980'den bu yana tüm ekonomik göstergelerde sıçrama yaratır bir hızla ilerliyor. Fakat bu işçinin emekçinin sırtına basarak ve çelişkileri daha da azdırarak olan bir ilerlemedir. Son derece sıkışık bir toplumsal yaşam var ve burjuvazi, haksızlıklara karşı çıkacak gerçekten komünist bir örgütlenmeye uzun süreli izin veremez. Türkiye'de burjuvazinin kalıcı olarak böyle bir demokratiklik sağlamaya gücü yetmez.

Sonra, gerçek bir komünist partisi programı, en demokratik burjuva yasalarının bile sınırlarını zorlar. Türkiye'de burjuvazinin bugün sağlayabileceği demokratikliğin sınırları-

İşçi sınıfımız son 20 yılda büyük bir deneyim biriktirdi. 12 Eylül'ün ardından, yaşadığı geçmiş deneyimlerin ve yaşamakta olduğu ekonomik-siyasal şiddetin değerlendirmesini yaptı, güç topladı. Şöyle bir bakarsanız, son 20 yılda burjuvazinin her türlü kolu kanadı iktidara geldi. Burjuvazinin hiçbir çeşidinden hayır çıkmayacağını işçi sınıfımız somut pratikten çok güzel anladı.

Sessiz öfkesiyle faşizmin çözülüşünde önemli rol oynayan işçi sınıfımız, artık ancak örgütlü bir birlik içinde savaşım yürütüldüğünde kazanacağını çok iyi biliyor. Bu yüzden de, 12 Eylül sonrasında, Türk-İş'i faşistleştirme çabalarını boşa çıkardığı gibi burjuvazinin silahını tersine döndürdü. Türk-İş'e sahip çıktı. Sendikal birlik, militan eylem, sınıf dayanışması ve sendikal demokrasi istemlerini inatla ve bunların birbirine karşı kullanılmasına izin vermeden öne sürüyor. Ve nitekim Türk-İş de ilerliyor. Bugünkü Türk-İş, değil bundan 10 yıl öncesinin, 3-4 yıl öncesinin Türk-İş'inden bile farklıdır.

İşçi sınıfımız, DİSK'e ve DİSK yöneticilerine yapılan haksızlıkların hesabını soracak, DİSK'in açılma hakkını alacak, ama inancımız odur ki, bunu DİSK'i örgütsel olarak canlandırma yönünde kullanmayacak ve kullanılmayacaktır. DİSK devrimci bir deneyim, bir gelenek olarak zaten yaşamaktadır. Bugün militan sendikal birliği ve sendikal demokrasiyi Türk-İş'te sağlamak için tarihsel bir fırsat vardır. İşçi sınıfımız bunu görüyor.

Türkiye'de ekonomik-toplumsal bunalım derinleşiyor. Burjuvazi 12 Eylül'den bu yana ne "başarı" sağladıysa işçinin emekçinin ekmeği pahasına sağladı. Ama artık bunun faturası burjuvazinin önüne geldi. Ekonomik-toplumsal bunalım giderek siyasal bunalıma dönüşme işaretleri veriyor. Bu sefer, çok daha derinden bir devrimci dalga geliyor, dev işçi alternatifi yükseliyor.

nı ise çok aşar. Ancak resmi TKP, programını yıllar içinde iyice ehlileştirilmiş, artık onda burjuva demokrasisini zorlayacak bir yan bırakmamıştır. O programda proletarya diktatörlüğü geçmiyor. Devrim yok. Kürt ulusuna ayrılma hakkı yok. Nato'dan çıkmak yok. Tüm bunlar burjuva legalitesi için yapıldı. Burjuvazinin de bugünkü sıkışık durumunda işçi sınıfını dizginleyebilmek için böyle adı komünist kendisi sosyal demokratlaşmış bir partiye gereksinimi var.

Ote yanda, bir de TKP-İşçinin Sesi var. Başka devrimci hareketler var. Burjuvazinin açmazı buradadır. Sen geç, sen kal demenin yollarını arıyor. Bu da Türkiye burjuvazisinin "demokratlığını" gösteriyor. Komünist partisine yasallık sağlanacaksa, komünist programdan hiçbir ödün istemeden sağlansın da görelim. Başka türlü komünist partisine yasal çalışma hakkı anlamına gelmez.

Bir komünist partisi için yasallığın gerçek anlamı yığınların gözünde kazandığı yasallıktır, meşruluktur. Yığınlar tarafından benimsenmiş, programıyla, eylemiyle toplumun ortasında bir parti yasaklanamaz. Yasaklansa da bu yasağın bir anlamı olmaz. İşte asıl kazanılması gereken bu yasallıktır, bu meşruluktur. Yasaları, burjuvazinin şu ya da bu manevrası, örneğin AET'ye girme tasası nedeniyle değil de, kalıcı olarak ve kökünden değiştirecek olan da budur.

AET'ye tam üyelik komünist partilerinin varlığı için bir garanti olabilir mi?

Düzeni tehlikeye girdiğinde, en ileri kapitalist ülkelerde bile burjuvazi komünist partisinin yasal çalışmasına izin vermedi, vermez. Bugün AET ülkelerinde komünist partilerin yasal olmasının nedeni o ülkelerde burjuva düzenin ciddi bir tehdit altında olmamasıdır. O ülkelerde komünist partilerin programları da zaten burjuvaziye bir tehdit taşımamaktadır, ama taşısın da, emperyalist burjuvazi düzeni tehlikeye girmediği sürece izin verebilir.

Görüldüğü gibi, değil AET'ye girmenin, kendi sınıfı içinde kök salmış devrimci gücünden başka hiçbir şeyin, gerçekten komünist bir parti için hiçbir garantisi olamaz.

SORU 4

AET üyesi olan ülkelerin komünist partilerinde bazı değişmelerin olduğu gerçek. AET'ye üyelik TKP'de nasıl bir değişimi getirebilir?

AET üyesi olan ülkelerde komünist partilerinin geçirdiği değişikliğin altında yatan neden, ikilidir. Bir yandan, 1950'li, 1960'lı yıllarda bu ülkelerde yaşanan göreceli "refah" dönemi, zaten 20. yüzyılda hiçbir zaman düzgün bir rota çizememiş bu partileri iyice rayından çıkardı. Bununla ilgili olarak, öte yandan burjuva yasallığı uğruna programlarından ödünler verdiler. Bu partiler önce tekil ödünlerle yola koyuldular. Sonra proletarya diktatörlüğü, devrim, enternasyonalizm gibi en temel ilkelerden ödün verdiler. Ancak bu gidişin sonu yoktur. Bazıları için yürokomünistlik durağı bile yavaş yavaş geride kalıyor. Örneğin, İtalyan Komünist Partisi kendini bir reformlar partisi olarak tanımladı ve son seçimlerde finans-

kapitalin önde gelen bir temsilcisini aday gösterdi.

AET'ye üyeliğin resmi TKP'ye getirebileceği değişiklik ise çok fazla değildir. Resmi TKP burjuva düzenin eklentisi olabilmek için zaten oldukça değişiklik geçirmiştir. Bunun için Türkiye'nin AET'ye üye olması gerekmemiştir. Resmilerin bu kimlik değiştirmelerinin ardında, başta SBKP olmak üzere dünya komünist hareketinin yanlış hattı yatar. Bu hat şimdilik ileri kapitalist-emperyalist ülkelerin gözünde bir meşruluğa sahiptir ama dünya işçi sınıfının gözündeki meşruluğunu giderek daha çok yitiriyor.

Resmi TKP'nin geçirebileceği yeni değişiklikler, Türkiye AET'ye üye oldu diye değil, burjuva yasallığı uğruna programından daha da ödün vereceği için olacaktır. Yasal olduğu zaman ise resmilerin sosyal demokratlaşma süreci iyice hızlanacaktır.

SORU 5

Ülkenin doğusunda, adının bile konulmasında zorluk çekilen bazı olaylar var. Türk solu için "Kürt sorunu" açık mıdır? Sizin tavrınız nedir?

Türk solu için "Kürt sorunu" açık değildir. Türkiye'nin "doğusundaki" olaylar, bu sorundan kaynaklanmaktadır. Kürt ulusu ezilen ulustur ve burjuvazi tarafından ezilmesi sürdüğü sürece olayların da sürmesi kaçınılmazdır.

Doğru tutum açıkça alınmalıdır. Ulusal sorunda ilke, "ulusların kendi yazgılarını kendilerinin belirleme" hakkının tanınmasıdır. Bunun da — hakkın — özü, ulusların ayrılma hakkını kayıtsız koşulsuz savunmaktır. Biz, komünistler olarak, ayrılma hakkını, kayıtsız koşulsuz savunuyoruz.

Şunu da belirtmek gerekir ki, Kürt ulusunun bu hakkını tanımayan hiçbir anlayış, bırakın komünistliği, sıradan demokrat bile olamaz. Türkiye'de demokrasi ve demokrasi savaşımı, Kürt ulusunu ve onun haklarını tanımaktan geçer.

Ayrılma hakkını tanımak, ille de ayrılınsınlar demek değildir. Biz bu hakkı ikircimsiz savunuruz ama şunu da deriz: Amacımız, ulusların küçük ulusal devletlere parçalanması değil, her türlü ulusal baskıdan kurtulmuş olarak gönüllü birliktir. İşte tam da bu nedenle, halkların özgür birliği için, ezilen ulusun ayrılma hakkının tanınması gerekir. Ancak ayrılma özgürlüğünün olduğu yerde Kürt halkının güveni kazanılır, kalıcı birlik gerçekleşir.

Özetle, sorunun çözümünde kilit, ezen ulus demokratlarının alacakları tutumdur.

SORU 6

Ülkede gelişen "İslami bir hareket" söz konusu. TKP'nin bir süredir İslami hareket ile "İlişkileri" olduğu biliniyor. Sizce İslami hareket ile çalışmak olanaklı mıdır? İslamların "solcularla" çalışması olanaklı mıdır?

Bugün Türkiye'de güçlü finans odaklarınınca geliştirilmeye çalışılan "İslami hareket", yaklaşan devrimci dalga

karşısında, kapitalizmin, burjuva toplum düzeninin devamı için halkın dinsel inançlarını sömürmektedir. 1980 darbesiyle yeniden Atatürkçülüğe sarılarak gerici, geçen yıllar içinde açıkça görmüştür ki "Atatürkçülük" yığınlar üzerindeki ideolojik etkisini yitirmiştir. Evren bile, "halkın en az yarısı Atatürk'ü sever" demek durumunda kalmıştır.

İslami hareketin egemen sınıfın etkin çevrelerince, faşist bir almaşık, halkı baskı altında tutmada ideolojik ve örgütsel bir silah olarak hazırlandığı açıktır. Böyle bir hareket, Türkiye'nin demokratikleşmesini, haksızlıkların kalkmasını savunamaz, sağlayamaz.

Bu nedenle, komünistler bu akımlarla birlikte çalışamazlar, çalışmazlar. Tersine, bu ideolojiye karşı tutarlı savaş vermek, bunların içyüzünü halka tanıtmak gerekiyor. Demokrasiden yana olan herkesin tutumu bu olmalıdır.

Burjuva ideolojisiyle uyumlu hareket etmek için olağanüstü çaba harcayan sahte komünistlerin tutumları şaşırtıcı değildir. Soruna İslamcılar açısından bakarsak, şöyle demek mümkün: Ödün veren onlar değil. Onlar, "solcu" derneğe giderken kızıl bayrak götürmezler ama, işbirliği için kıvrananlar İslamcı derneğe seccade götürüyorlar. Böyle bir birlikte "çalışmaya" gericiler herhalde itiraz etmezler!

SORU 7

Gorbaçov'un uyguladığı yeni politika iktidarda olmayan komünist partilerin politikasını nasıl etkileyebilir? TKP'ye etkisi ne olabilir.

Gorbaçov'un uyguladığı, özünde Sovyetler Birliği'ne emperyalizm karşı-

Burjuvazinin sağlayabileceği demokratikliğin sınırları ekonomik gelişmişlikle ve asıl olarak sınıf çelişkilerinin keskinliğiyle bağlıdır. Sınıf çelişkilerinin keskin olduğu ülkede burjuvazi, programından ödün vermemiş komünist partisine geçici manevralar dışında izin veremez.

Türkiye burjuvazisi özellikle 1980'den bu yana tüm ekonomik göstergelerde sıçrama yaratır bir hızla ilerliyor. Fakat bu işçinin emekçinin sırtına basarak ve çelişkileri daha da azdırarak olan bir ilerlemedir. Son derece sıkışık bir toplumsal yaşam var ve burjuvazi, haksızlıklara karşı çıkacak gerçekten komünist bir örgütlenmeye uzun süreli izin veremez. Türkiye'de burjuvazinin kalıcı olarak böyle bir demokratiklik sağlamaya gücü yetmez.

Sonra, gerçek bir komünist partisi programı, en demokratik burjuva yasalarının bile sınırlarını zorlar. Türkiye'de burjuvazinin bugün sağlayabileceği demokratikliğin sınırlarını ise çok aşar. Ancak resmi TKP, programını yıllar içinde iyice ehlileştirilmiş, artık onda burjuva demokrasisini zorlayacak bir yan bırakmamıştır. O programda proletarya diktatörlüğü geçmiyor. Devrim yok. Kürt ulusuna ayrılma hakkı yok. Nato'dan çıkmak yok. Tüm bunlar burjuva legalitesi için yapıldı. Burjuvazinin de bugünkü sıkışık durumunda işçi sınıfını dizginleyebilmek için böyle adı komünist kendisi sosyal demokratlaşmış bir partiye gereksinimi var.

Öte yanda, bir de TKP-İşçinin Sesi var. Başka devrimci hareketler var. Burjuvazinin açmazı buradadır. Sen geç, sen kal demenin yollarını arıyor. Bu da Türkiye burjuvazisinin "demokratlığını" gösteriyor. Komünist partisine yasallık sağlanacaksa, komünist programdan hiçbir ödün istemeden sağlansın da görelim. Başka türlü komünist partisine yasal çalışma hakkı anlamına gelmez.

sında zaman kazandırma siyasetidir. Bunun için kendi uyguladığı ve öteki komünist partilerine de "önerdiği", burjuvaziyle işbirliğidir.

Hatta, SBKP 27. Kongre Raporu'nda açıkça şöyle deniyor: "Yeryüzünün çalkantılı bütün noktalarında çatışma durumlarını dağıtma yollarını bulmak için kollektif araştırmayı canlandırmaktan yanayız... Bu, genel güvenliğin çıkarları için zorunlu olarak gerekiyor." Bu tutum devrime yakın ülkelerde, devrimi boğmak anlamına gelmektedir.

İktidarda olmayan Avrupa komünist partilerine gelince, onlar "barışçı yol", "parlamentar yol", ya da "proletarya diktatörlüğü eskimiştir" dediklerinde SBKP'nin çıkardığı yarım ağız gürültünün amacı, bu partileri kendi istekleri yönünde sıkıştırmaktır. Yoksa SBKP bu fikirlere *gerçekten* karşı değildir. Sovyetler Birliği'ndeki "tüm halkın devleti" fikri, zaten proletarya diktatörlüğünün reddidir. Dahası, 1951'de Büyük Britanya Komünist Partisi'nin, proleter diktasını reddeden parlamentar yol programını, "Sosyalizme İngiliz Yolu" adlı programı, Stalin'in onayı ile kabul ettiği herkesçe bilinir.

Demek ki, proleter diktatörlüğü, proleter enternasyonalizmi, parlamentar-barışçı geçiş gibi konularda yürokomünistlerle SBKP ve öteki partiler arasında *özde* bir fark yoktur. Aralarındaki fark, yürokomünistlerin Sovyet sistemini eleştirmelerindedir.

TKP-resmilerin de yaptığı burjuvaziyle işbirliğidir. Resmi TKP'nin düşünce sistemi, sınıflı toplumun belirleyici ögesi olan *sınıf kavgasını* yok sayma üzerine kurulmuştur. Siyasal gelişmeleri ülkelerin ekonomik ve toplumsal koşullarından kopa-

arak ya komplo (çoğunlukla da ABD komplosu), ya manevra, ya taktik vb, şeylerle açıklama eğilimi giderek bu noktaya varmıştır. Siyasal gelişmeleri, ekonomik ve toplumsal tabandan, *maddi sınıf çıkarlarından* kopararak düşünme sonucuna varmıştır.

Genel olarak tüm resmi komünist partilerinde olduğu gibi resmi TKP'de de bir reformistleşme, sosyal demokratlaşma süreci işlenmektedir.

Gorbaçov'un yeni siyaseti, yepyeni bir yol değil, uzun süredir gidilmekte olan yolda irice bir adım olduğundan, dünya komünist hareketinin sağa kaymışlığını yalnızca biraz daha hızlandırır.

Oysa Sovyetler Birliği'ne gerçekten zaman kazandıracak, onu gerçekten güçlendirecek olan, emperyalizmin zayıf halkalarında gerçekleşecek devrimlerdir.

Zayıf halkalarda gerçekleşecek devrimler, sosyalist sistemi korumanın ta kendisidir. Dünyada sosyalizm güçlenecekse yalnızca bu yolla güçlenir. Gerçek barışı sağlamanın, savaşı önlemenin yolu budur. Sosyalist ülkeleri komünizme ilerletmenin yolu da budur.

SORU 8

Sizce Türkiye'deki "sol hareket" ve eski sol örgütler ne tür bir bunalım içindeler?

Devrimci soldan başlayalım. 12 Eylül 1980 öncesinde devrimci durumun gereklerini yerine getiremeyen, uygun örgütlenme ve eylemi gerçekleştiremeyen devrimci hareket, 1980-1984 döneminde bir erime sürecinden geçti.

Küçük burjuva tabana oturmuş, işçi sınıfına güvenmemiş ve Marksizmi kavramamış devrimci örgütler, bugün güçten düşmüştür. Ancak, hızla proleterleşen küçük burjuva katmanlar içinde yeni yeni devrimci kıpırdanmalar olacaktır. Küçük burjuvazinin hâlâ önemli bir ağırlık taşıdığı Türkiye'de onun devrimci örgütlerinin ortaya çıkmaması düşünülemez.

Geniş bir devrimci kesim bugün hâlâ "Türkiye'de faşizm var" demekte ısrarlıdır. Tabanda özverili, savaşkan, militan ve faşizmin çemberinden geçmiş geniş bir kesimin varlığına karşın, yönetim katlarında genel olarak tam aydın bile olamamış çeyrek aydınların sultanı vardır. Marksizmin canlı, yaşayan bir bilim olduğunu öğrenememiş olan bu kesim, yaşamı izlemiyor, teorik genellemelere gidemiyor, ilkesiz pragmatizm yapıyor.

Öte yanda, resmi TKP-TİP'in temsil ettiği reformcu sol var. Onlar da, çıkarları ters iki sınıf, işçi sınıfı ve burjuvazi arasında büyüteçle "ortak" çıkar arıyor. Özde ve sözde burjuvaziyle işbirliğini savunuyor, işleyen bir burjuva demokrasisini hedef koyuyor. "Ulusal" çıkarların savunusu diye sosyal emperyalizm yapıyor. Kürt ulusunun ayrılma hakkı gibi demokratik bir istemi, burjuvaziyle birliği engeller diye, Türk şövenisti konumundan bastırmaya çalışıyor.

Her iki yaklaşım da işçi sınıfına, komünizme terstir. Türkiye'nin her gelen günü bu anlayışların bunalımını azdırmaktadır.

Türkiye finans-kapitali için dışa açılmak, emperyalistleşmek temel

gereksinimdir. Ama yapamıyor, *emperyalistleşemiyor*. Bu, zaten dar olan burjuva-reformcu manevra alanını daha da daraltıyor, sınıf savaşımını azdırıyor. Bu da reformcu solun ekmek kapısını kapatıp bunalımını derinleştiriyor. Ama öte yanda, onların devrimci dalgaya karşı set olma görevini de giderek acıleştiriyor. Bu da, işçi sınıfının gözünü açmaya yardımcı oluyor. İşçi ve emekçi halkın öfkesi sokaklara taşıdığına, sokağın tek hakimi işçi sınıfı ve onun militan ideolojisi olacaktır.

SORU 9

Devrimci hareketlerin en yoğun olduğu 1970'li yıllardan sonra, günümüze kadar belirli bir dönem yaşandı. Bu dönemin bir bilançosunu yaparsanız ortaya neler çıkarabilir?

Şanlı nice grev ve işgallerden sonra, 15-16 Haziran 1970 ayaklanmasıyla öne atılan işçi sınıfımız tüm toplumu derinden etkilemişti. Öğrenciler, kır ve kent emekçileri hepsi ayaktaydı. İşçi hareketi bir yükseliş eğrisi izlerken, devrimci güçler arasında belirli bir savaş birliği de geliyordu.

1977 1 Mayısı hafızalarda yalnızca, karşı devrimin kanlı saldırısıyla özdeş kalsın isteniyor, hep bundan söz ediliyor. Oysa 1977 1 Mayısı devrimci güçlerin savaş birliğine çok güzel örnektir. Kır emekçileri, yazarlar, sinema sanatçıları, öğrenciler... işçi sınıfının ardından dizi dizi alana girerler. İşçi hareketi yükseldiği ve onun ardında böyle bir birlik eğilimi

Ayrılma hakkını tanımak, ille de ayrılınsınlar demek değildir. Biz bu hakkı ikircimsiz savunuruz ama şunu da deriz: Amacımız, ulusların küçük ulusal devletlere parçalanması değil, her türlü ulusal baskıdan kurtulmuş olarak gönüllü birliktir. İşte tam da bu nedenle, halkların özgür birliği için, ezilen ulusun ayrılma hakkının tanınması gerekir. Ancak ayrılma özgürlüğünün olduğu yerde Kürt halkının güveni kazanılır, kalıcı birlik gerçekleşir. Özetle, sorunun çözümünde kilit, ezen ulus demokratlarının alacakları tutumdur.

güçlendiği için karşı devrim 1 Mayıs'a saldırdı.

Karşı devrimin bu saldırısından sonra tüm devrimci harekette sorunlar başladı.

TKP'de küçük burjuva kökenli oportünizm iyice yalpalamaya ve çıkışı CHP'nin vereceği legalitede aramaya başladı. Burjuva kuyrukçuluğu azdı. İşçi sınıfı düzgün bir öncülükten yoksun kaldı.

Küçük burjuva devrimci hareket ise zaten kendiliğinden bir yapı taşır. O Türkiye'nin somut durumunu, finans-kapitalin işleyişlerini, devlet tekel kapitalizmini ve emperyalistleşme gereksinimini vb. hiçbir zaman anlamadı. Devrimci durumu ve onun gereklerinin nasıl yerine getirileceğini kavramadı.

Bu nedenle, 1980 öncesinde, devrimci hareketin tüm kesimlerinde huzursuzluk kargaşa ve bunalım yaygındı. Bölünmeler ve kadroların siyaseten kaçış eğilimi bu ortamda gelişti. Oportünizm ve sosyal demokrasinin yüzünden sendikalar, yığın örgütleri felç oldular, kendilerini aşan toplumsal ortamın altında kaldılar.

Ulke devrim ya da karşı devrim ikilemi ile karşı karşıya iken, koşulların dayattığı örgütlenme ve eylemi yapamamak devrimci hareketin en önemli zaafiydi. Bu zaaf da işçi sınıfının uğradığı ihanetten kaynaklandı. Dolayısıyla işçi sınıfı 1977 sonrasında tüm devrimci güçleri toparlayamadı. Ve zaten faşist darbe, karşı devrimin gücünden değil, devrimci güçlerin bu zaafı yüzünden "başarılı" olabildi.

1980'den bu yana 7 yıl geçti. Yüz binlerce devrimci faşizmin baskı ve terörden geçti. Tabanda özverili, savaşkan kadrolar başarılı, yiğit direniş gösterdiler ve çok küçük bir azınlık dışında burjuvaziye teslim olmadılar. Hâlâ zindanlardan direniş ve protesto sesleri yükseliyor.

Bununla birlikte, 1980-1984 dönemi, devrimci hareketin erime yılları oldu. Bu erime kuşkusuz işçi örgütlerinde de gözlemlendi.

Küçük burjuvalar, işçi sınıfını alanlarda göremeyince devrime olan inancı birden yitirdikleri için, erime küçük burjuva devrimci örgütlerde çok daha fazla oldu. Yine de, bu örgütlerin tabanlarından önemli kesimler unutulmaz yiğitlik örnekleri verdiler.

Küçük burjuva solun bir kesimi ise 1980 sonrası erimeyi, 1980 öncesinde devrimcilik yaptığı için burjuvaziden özür dileme noktasına ulaştırdı. Bir ara moda olan "özeleştirme" furusu bunun bir yansımasıydı. Bu kesim şimdi burjuva salon sosyalistliği yapıyor.

Kısıtlı güdük bir burjuva demokrasisinin olduğu Türkiye'de bugün yeni bir devrimci dalganın işaretleri geliyor.

Burjuvazi bu durumun çok iyi farkındadır ve koşulların gerekli kıldığını düşündüğü önlemleri hızla alıyor. Şanlı sınıf savaşları içinde deneyim kazanan, faşizmin baskı ve terörü altında bilenen işçi sınıfımız da hazırlanıyor. Küçük burjuva devrimci hareket şimdilik darmadağındır, olumlu bir seçenek gösteremiyor, ama o da kısa sürede toparlanacaktır.

Bu yeni dalganın zafere ulaşması için en önemli iki nokta, sendikal hareketin bölünmesine izin vermeden ilerlemesini sağlamasına ve işçiye yabancı kimliğiyle sahte, resmi TKP'yi bir daha işçinin yüzüne bakamaz duruma sokmaktır.

Ulusal sorunda ilke, "ulusların kendi yazgılarını kendilerinin belirleme" hakkının tanınmasıdır. Bunun da — hakkın — özü, ulusların ayrılma hakkını kayıtsız koşulsuz savunmaktır. Biz, komünistler olarak, ayrılma hakkını, kayıtsız koşulsuz savunuyoruz. Şunu da belirtmek gerekir ki, Kürt ulusunun bu hakkını tanımayan hiçbir anlayış, bırakın komünistliği, sıradan demokrat bile olamaz. Türkiye'de demokrasi, Kürt ulusunu ve onun haklarını tanımaktan geçer.